

Sürdürülebilir Öyküler

Elif Özkul Gökmen (TAC'91)

“Sürdürülebilir” miyiz?

Connect dergisi olarak bu sayıdan itibaren Sürdürülebilirlik için örnek çalışmalar yürüten, projeler hayata geçiren, araştırmalar yapan mezunlarımızın öykülerini paylaşarak çoğaltmak istiyoruz. Her sayımızda yer alacak “Sürdürülebilir Öyküler” bölümümüzün ilk konuğu Elif Özkul Gökmen oldu.

"Çöpümüzü ne şekilde çöp kutusuna atacağımız da sürdürülebilirlikle ilgili bir karar, yılda kaç parça kıyafet alacağımız da... Sebzeleri yıkadığımız suyu çiçeklere vermek de bununla ilgili, ise giderken arkadaşımızla araç paylaşmak da, insan ve hayvan haklarına saygılı ve duyarlı olmak da..."

DERGİNİN kapak konusu için yayın kurulu toplantısında, geleceğin mesleklerini konuşurken hepimizi bir anda sessizleştiren bir soruyla başladı her şey: Peki ama, nasıl bir gelecek? Sürdürülebilir hale getiremediğimiz bir dünyada nasıl bir gelecekte bahsedebiliriz? Geleceğin meslekleri arasında mükemmel sürdürülebilirlik uzmanları yetiştirerek mi çözeceğiz, yoksa hep birlikte bugün taşın altına elimizi mi koyacağız? Artık etkilerini yaşamaya başladığımız iklim kriziyle dünyanın gündemine yerleşen sürdürülebilirlik, sadece karbon emisyonlarını düşürmenin çok ötesinde belirli hedeflere ulaşmayı zorunlu kılıyor. Uluslararası iş birliğinin yanı sıra ülkeler tarafından üretim, tüketim, ticaret, tarım, ulaşım, enerji, kentsel ve bireysel yaşam gibi hemen her alanda köklü değişimlerin hayata geçirilmesini gerektiriyor. Gerçekten kolay hedefler değil.

Connect dergisi olarak, bu sayıdan itibaren "Sürdürülebilir Öyküler" adlı yeni bir bölümle iyi örnekleri çoğaltmak için yola çıkıyor ve ilk konuğumuz olarak Elif Özkul Gökmen'i ağırlıyoruz. Uzun yıllardır sürdürülebilirlik konusunda kurumlarla çalışan ve bu alanda öncü bir mezun... Kendisiyle sürdürülebilirlik kavramını geçmişten bugüne ele alıyoruz. Tüm mezunlarımızı kişisel, kurumsal, kamusal tüm sürdürülebilirlik öykülerini, çalışmalarını ve projelerini paylaşmak için bekliyoruz.

Elif Hanım sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

Öncelikle belirtmeliyim ki *Connect*'in Sürdürülebilirlik bölümüne ilk katkı yapan mezun olduğum için çok mutluyum. Ömrümün üçte birini adadığım bir alanda bilgiler paylaşabilmek benim için çok değerli. Böyle bir bölüm açma vizyonuna sahip olduğunuz için sizleri de tebrik etmek isterim. 49 yaşındayım. 20 yıldır evliyim. Eşim Cem, 14 yaşındaki oğlumuz Mert Can ve dört kedimizle İstanbul'da yaşıyoruz. Hobilerim müzik, su altı ve su üstü sporları... Adalet, saygı ve özgürlük öz değerleri oldukça yüksek, çalışmayı, üretmeyi, paylaşmayı seven, sosyal bir

kişiyim. Kendimi kısaca "bilge babanın deli kızı" diye tanımlıyorum...

Sürdürülebilirlik kavramıyla nasıl tanıştınız?

İşte bu sorunuzla "bilge babanın deli kızı" tanımını açıklayabileceğim. Rahmetli Babam Abdullah Özkul, insan ve doğasever, duyarlılığı yüksek bir kişiydi. Mimar ve şehir planlamacıydı. Mersin'de yazlıkta yemekte o rakısını koyar, ailecek uzun sohbetler yapardık. Denizdeki dalgardan enerji üretilir mi, bu enerji nasıl depolanır? Dünyada su biter mi? Enerji biter mi? Bu gibi soruları tartışırdık. Hiç unutmam, babam 35 yıl önce (ben 13 yaşındayken), 50 yıl sonra dünyada su için savaş çıkabilir demişti. Dünyada bu kadar yiyecek varken neden açlık ve fakirlik var diye konuştuğumuzu hatırlıyorum. Bizim evde çöpe yiyecek

atılmazdı. İhtiyacımız olmayan lambaları hemen kapatırdık. Suyu boşa akıtmazdık. Dolayısıyla kelime olarak sürdürülebilirliği yıllar sonra keşfetsem de kavram olarak konunun öğretisi verilen bir ailede büyüdüm.

TAC'nin ardından eğitiminize nasıl devam ettiniz? Hayatınızdaki 'ilk'lerden başlayarak, Sürdürülebilirlik alanındaki 'ilk'lere nasıl katkıda buldunuz?

Evet ilkler var. Bunlardan biri TAC hayatımda oldu. Bildiğim kadarıyla TAC'den bir yıllığına değişim (exchange) programıyla ABD'ye giden ilk kız öğrenci benim. Sene 1989-90. Giderken sadece TRT1 vardı, döndüğümde özel TV'ler yayına başlamıştı. Lise 2'yi okumak için NH'a gittim ve orada son sınıf derslerini de aralık okulu ikincilikle, onur

"2012 yılında Brezilya'da gerçekleşen Rio+20 BM Konferansında Türkiye'yi temsil eden en iyi yeşil ekonomi projelerinin seçimi projesinde, UNDP adına koordinatör olarak görev aldım."

Sürdürülebilir Öyküler

diplomasıyla bitirip, geldim. TAC'den de mezun olmasam olmazdı tabii... Üniversiteye Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme Finans Bölümünde devam ettim. Üçüncü sınıftan bu yana da iş hayatımın içindeyim. İlk işim de aile şirketlerine kurumsal yönetim (corporate governance) konusunda danışmanlık veren küçük bir danışmanlık şirketi idi. Yönetişim kelimesini ilk kez ilk patronum, rahmetli Ulaş Bıçakçı'dan duymuştum. Daha sonra kendi işimi kurana kadar 12 yıl yerli ve yabancı şirketlerde iletişim bölümlerinde yöneticilik yaptım. Kurumsal yönetim deyince, belirtmeden geçemeyeceğim bir kişi de örnek aldığım, en az 20 yıldır takip ettiğim sevgili büyüğüm, ağabeyim TAC'76 Dr. Yılmaz Argüden'dir.

Konumuz kapsamındaki bir ilk de Türkiye'de sadece sürdürülebilirlik kapsamında kurumlara yönetim danışmanlığı yapmak üzere şirket kuran ilk kişi olmam. Benden sonra halihazırda konunun etrafında çalışan birçok danışmanlık şirketi bu konuya odaklı olarak yeniden yapılandı ya da sıfırdan kurulanlar oldu. Ama bir sektör başlattım diyebilirim... Tabii söylemesi kolay, son 15 yılda 30 yıllık mesai yaptım. Boğaziçi Üniversitesinde REC iş birliğiyle yapılan Türkiye'deki ilk sürdürülebilir kalkınma sertifika programına katılan 20 kişiden biriyim. O dönemde elimde işim de yoktu, eğitime verecek param da... İnancımı gören program yöneticileri bana indirim yapmıştı. Tam bu eğitimim

ortasında 2008 yılının Mayıs ayında, 7 aylık hamileyken Amsterdam'da gerçekleşen dünyanın en önemli sürdürülebilirlik konferansına gittim. Millerle bilet aldım. Orada yaşayan bir arkadaşşıma misafir oldum. Konferans girişi için de öğrenci indirimi istedim, verdiler. Oraya giden, diğerleri STK üyesi olan 3 Türk'ten biriydim. Konferanstayken ilk müşterim aradı. Türkiye'nin seçkin holdinglerinden Borusan'dı. Eğitimdeki hocalarımın birine sormuşlar, UNDP'den Hansın Doğan Bey beni önermiş sağ olsun. Döner dönmez çalışmaya başladık. Türkiye'de sürdürülebilirlik kelimesinin ne anlama geldiğini bilen 100 kişi var mıydı o dönemde bilemiyorum. 2008 krizini hatırlarsınız. Sonraki birkaç yıl çok zor geçti, zira sürdürülebilirlik "bir gün yaparsak güzel olur" kapsamında ele alındı bir süre. 2012 yılında Brezilya'da gerçekleşen Rio+20 BM Konferansında Türkiye'yi temsil eden en iyi yeşil ekonomi projelerinin seçimi projesinde, UNDP adına koordinatör olarak görev aldım. Kalkınma Bakanlığı, Sürdürülebilir Kalkınma Derneği ve UNDP iş birliğiyle gerçekleşen programa 180'nin üzerinde başvuru olmuştu. Çok umut vericiydi. Seçilen 20 projeyi diğer ülkelerle paylaşmak için Rio'ya da gittik tabii... 2013 yılında Al Gore'un Türkiye'deki eğitimine katılarak İlk Türk İklim Liderleri arasında yer aldım. Neredeyse 10 yıldır her fırsatta iklim değişikliği sorununu anlatıyorum, çok kişi son bir yıldır konunun acilliğini kavramaya başladı. Son bir ilk de 2017'den. Türkiye'den yurt dışında gerçekleşen bir sürdürülebilirlik konferansına davet edilen ilk Türk olmanın gururunu yaşadım. Singapur'da Asya Sürdürülebilirlik Raporlama Konferansında "materiality assessment / stratejik önceliklendirme" kapsamındaki tecrübelerimi paylaştım.

2012'de Rio'da gerçekleşen BM konferansını takiben 2015'te de 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) açıklanıyor. Çevre sorunları ya da doğal kaynaklarla sınırlı gibi görünse de aslında sosyal ve toplumsal yönüyle çok geniş bir kavram sürdürülebilirlik.

Sürdürülebilirlik konusunda şirketlerle çalışabileceğinize nasıl karar verdiniz?

Sürdürülebilirlik alanında şirketlerle çalışma kararım ilginçtir. İtibar yönetimi, kriz iletişimi gibi konuların ilgimi çektiği bir dönemde, bu konularda uzman bir iletişim danışmanıyla kısa süre de olsa çalışma imkânım oldu. Şirketlerin elle tutulur (finansal, üretilmiş vb.) değerlerinin yıllar içinde düştüğüne, diğer taraftan marka, itibar gibi elle tutulamayan değerlerinin ise yükseldiğine dair araştırmalar okudum o dönemde. Örneğin, 2020 yılında Standard & Poors 500 listesindeki şirketlerin piyasa değeri bileşenlerine baktığımızda, şirket değerinin yüzde 90'ının finansal olmayan varlıklara karşılık geldiğini görüyoruz. Bu değer 1975 yılında yüzde 17'miş. Özellikle borsaya açık şirketlerde bir kriz yaşandığında ve bu krizler de iyi yönetilemediğinde şirket değerinde yaşanan düşüşlere de pek çok örnek vardı. Burada esas sorun yönetişim sorunuymdu. Araştırdığımda, yönetilmeyen ve kriz çıkan risklerin finansaldan çok sosyal ve çevresel konulardan kaynaklandığını gördüm. Bu konular ne kadar finansal olmasa da finansal sonuçlara doğrudan etki eden krizlerdi. İşte buna üçlü muhasebe deniyor (Trippe bottom line). Mevzuatın ötesinde ölçme, izleme yapılması ve hedeflerle yönetilmesi gereken pek çok konu vardı. Tüm bunları da şeffaf bir raporlama ile düzenli olarak paydaşlarla paylaşmak şirketin itibarını yükselten ve güven oluşturan bir adımdı. Türk şirketlerinin özellikle yabancı sermayeyi çekmesi için bu çok çok önemliydi, fakat bunun farkında olan kişi ve şirket sayısı çok azdı. Bugün, Yeşil Mutabakat gibi uluslararası regülasyonlarla bu konular daha da önemli hale geldi.

Bugün çalışmalarınıza nasıl devam ediyorsunuz?

Şirketimin adı Sercom Consulting. Sercom kelimesini İngilizceden türettim; Social Environmental Reporting Communications kelimelerinin baş harflerinden oluşuyor. Mottomuz “Yaşama Saygı”. Yeryüzündeki yaşama saygı duyan şirketlerle çalışacağım diye çıktım yola... Bu da babamdan miras... 1997 yılında bir STK üyesi olarak gerçekleştirdiği ülke çapında bir toplumsal projenin sloganıydı. Bana ilham verdiği için bu kapsayıcı dileğin yaşamasını istedim. Açıkçası bugüne çok çalışarak geldim. Vizyoner bir başlangıç yapmanın avantajlarını da yaşadım. 2008’den bu yana 14 farklı sektörde 35’in üzerinde şirkette sürdürülebilirlik strateji çalışmaları yaptım, eğitimler verdim. 2021 sonu itibarıyla 55 civarında strateji ve rapor projesi tamamladım. Müşterilerime de bu çalışmalarla toplamda 25’in üzerinde uluslararası ödül kazandırdım. Şirketi büyütmeyi düşünmedim. Butik çalışmayı tercih ettim. Kendilerine özel işleri de olan ve çok sıkıştığımda bana proje bazında destek veren iki şahane dostum var; biri ablam TAC’89 mezunu Defne Özkul Öztürk, diğeri de 20 yıllık arkadaşım Tuğba Mutlu. Şirketlerin farkındalığı ve talepleri her geçen gün artıyor. Tam gaz devam ediyoruz çalışmalara...

Sürdürülebilirlik adeta sihirli bir kelime oldu, artık her yerde rastlıyoruz. Bu kadar sık kullanılınca da özünü kaçırabiliyoruz. Sürdürülebilirlik kavramının anlamından ve tarihçesinden bahsedebilir miyiz?

Bu o kadar doğru bir tespit ki. Tam anlamıyla konuyu kavrayamayan çok sayıda kişi her lafının içine bir “sürdürülebilir” sıfatını ekliyor. Gerçekten çok sıkıcı olabiliyor. Sürdürülebilirliği sadece çevresel sorunlar olarak algılamak ve anlatmak da çok sığ kalıyor. Ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilere ve birbirleriyle olan etkileşimlerine bir bütün olarak bakmak gerekiyor. Tarihine bakarsak, ekonomi ve ekoloji arasında bir bağımlılık ilişkisi olduğuna dikkat çeken ve kalkınmanın doğa üzerinde gerçekleştirdiği tahribata dair verilere yer verilen ilk rapor, 1972’de Roma Kulübü tarafından kaleme alınan “Büyümenin Sınırları” başlıklı rapor.

BİLİYOR MUSUN?

• O içmek üzere olduğunuz bir bardak **kahve** (125 ml) için **132 litre su** kullanıldı.

• O almak üzere olduğunuz bluzu bir çocuk işçi dikmiş olabilir. **Dünyada her 10 cocuktan biri işçi olarak çalışıyor.**

• O çöpe atmak üzere olduğunuz **plastik poset, toprağa gömülen atıklar arasında doğayı 1000 yıl kirletiyor.**

• O yemek üzere olduğunuz **250 gr bonfile, 25 km araba kullandığında ortaya çıkan karbonla aynı miktarda karbona mal oluyor.**

• O üzerinizdeki **kot pantolon için, pamuğun üretiminden size ulaşana kadar 7 bin 500 litre su** kullanıldı.

Ardından Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansında, gelişmiş ülkelerde sanayileşmenin ortaya çıkardığı çevresel problemler, bunların kalkınma üzerindeki etkisi, gelişmekte olan ülkelerin özgün durumları ve sorunları için tartışmalar yapıyor. Hemen sonra Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kuruluyor. Bunları “Birleşmiş Milletler İnsani Yerleşim Konferansı – Habitat I” takip ediyor. Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından “Dünya Koruma Stratejisi” yayınlanıyor. 1983 yılında “Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu” kuruluyor. 1987 yılında Ortak Geleceğimiz adıyla yayınlanan Bruntland raporunda sürdürülebilir kalkınma, “Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanıyor. 1992’de Rio’da Earth Summit, ardından 1995’te ilk İklim Konferansı Berlin’de gerçekleşiyor. 1997’de imzalanan Kyoto Protokolü 2005’te yürürlüğe girebiliyor. 2000 yılındaki BM konferansında da açlık, yoksulluk, çocuk ölümleri, bulaşıcı hastalıklar, eğitim, eşitsizlikler başta olmak üzere çevre ile de ilgili 2015’e kadar ulaşılmak istenen 8 hedefi içeren Binyıl Kalkınma Hedefleri (Millenium Development Goals) belirleniyor. En son 2012’de Rio’da gerçekleşen BM konferansını takiben 2015’te de 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) açıklanıyor. Çevre sorunları ya da doğal kaynaklarla sınırlı gibi görünse de aslında sosyal ve toplumsal yönüyle çok geniş bir kavram sürdürülebilirlik. SKA’ların sadece dördünün çevreyle ilgili olduğuna dikkat çekmek isterim.

Dünyanın sürdürülebilir olması için iklim krizini çözmek -ki bu bile tek başına oldukça zor görünüyor- yeterli mi? Bugün dünyanın sorunları neler, bundan devletler, şirketler, bireyler kim sorumlu?

Dünyanın sürdürülebilir olması için yapılması gereken çok iş var, ama bugün iklim değişikliği acilen aksiyon alınması gereken bir kriz haline geldi. Bu, çok büyük ve hiçbir devletin de tek başına çözemeyeceği bir sorun. Çok ciddi bir iş birliğine ihtiyaç var. Dünyanın her yerinde yıllardır yaşanan aşırı hava olayları bizim başımıza gelmeyecek sanıyorduk ama seller, yangınlar,

hortumlar, kuraklık... Hepsini yaşadık ve görünen o ki daha da çok yaşayacağız.

Bireysel olarak baktığımızda ise sürdürülebilirlik her günümüzle, her kararımızla ilgili aslında. Sabah uyandığımız andan itibaren enerji ve su tüketmeye başlıyoruz. Yaşamımıza devam etmek, ihtiyaçlarımızı karşılamak için yapıyoruz tabii ki bunları. Atık üretiyoruz. Çöpümüzü ne şekilde çöp kutusuna atacağımız da sürdürülebilirlikle ilgili bir karar, yılda kaç parça kıyafet alacağımız da. Sebzeleri yıkadığımız suyu çöçleklere vermek de bununla ilgili, işe giderken arkadaşımızla araç paylaşmak da, insan ve hayvan haklarına saygılı ve duyarlı olmak da. Hatta bir sivil toplum örgütünde gönüllü olarak çalışmak da... Bu sürdürülebilirlik bölümü için seçtiğim “biliyor musun?” sorularının hepsi dünyanın huzur ve refah içinde sürdürülebilirliğiyle ilgili. Bu anlattıklarım her ne kadar devletleri ilgilendiriyor gibi görünse de dünyanın kaynaklarının kullanılmasında çok büyük etkiye sahip, hatta birçok ülkeden daha zengin şirketler var. Ancak evrensel kararlar, tüm ülke, şirket ve bireylerin uyacağı kurallar, eğitim, ortak akıl ve aksiyonla bu sorunları çözebiliriz.

Şirketler demişken ve bu konuda uzun süredir çalışan biri olarak, Türkiye’deki şirketler Sürdürülebilirlik açısından ne durumdadır, şirketler için neler söylemek istersiniz?

Şirketler yasalara tam uyum

Sürdürülebilir Öyküler

gösterdikleri sürece sürdürülebilirlik tarafında da güvenli taraftalar aslında. Sürdürülebilirlikte esas konu, şirketin faaliyetleri sırasında hem çevresel hem de sosyal açıdan olası olumsuz etkilerini anlaması, öncelikle bu olumsuz etkilere yönelik önleyici önlemler alması ve ölçme izlemeyle bu olumsuz etkileri mümkün olduğunca ortadan kaldırmaya çalışmasıdır. Bu sebeple, etkiye göre “önceliklendirme / impact materiality” analiz çalışmaları çok önemli. Konuları hem çevresel hem sosyal hem de şirketin finansallarına olan etkileri olarak bütüncül bir bakış açısıyla irdelemek gerekiyor. Başta şirketler benden raporlar talep ediyor ve sadece yaptıkları güzel şeyleri anlatmak istiyorlardı. Bu konuyu bir pazarlama, rakiplerden ayırışma fırsatı olarak görenler çoktu. İzlememiz gereken doğru süreci anlattığımda mutabık kaldığımız şirketlerle çalışmaya başladık ve devam ediyoruz. Bu şirketler ülkemizin en büyük, en itibarlı şirketleri arasındalar.

Bu işe bir yöneticinin hevesiyle başlayan şirketler, o yönetici gittikten sonra çalışmaları bırakabiliyor. Diğer taraftan çok iyi örnekler de var; 7. yılı tamamladığım ve hâlâ devam ettiğim bir müşterimde 3 kez sürdürülebilirlik yöneticisi değişti, fakat üst yönetim ve yönetim kurulu konuyu sahiplendiği için iyileştirmeleri her yıl artırmak, hatta yeni odak alanlar eklemek ve hedefleri büyütme mümkün oldu. Bu şirkette de paydaş katılımına çok önem verdik. Çalışan, müşteri, hissedar ve yatırımcı beklentilerini her zaman gözettilik. Sonuçlardan herkes memnun, çok güzel başarılarımıza imza atarak ilerliyorlar. Genele bakarsak, özellikle hisseleri yerli ve yabancı borsalarda ve hatta sürdürülebilirlik endekslerinde işlem gören kurumsal şirketlerimiz mevcut, ama sayıları çok değil. Bunların bazılarında hizmet vermiş olmaktan kendi adıma gururlanıyorum, destek verirken çok da öğrendim onlardan. Ekonomimizin bel kemiği olan KOBİ'ler yeni yeni bu konulara odaklanmaya başladılar. Bazılarının çok büyük yatırımlar yapması gerekebilecek. Onların işi daha zor. Bu yazı yayınlandığında Konya'da İklim Şurası yapılmış olacak ve ülkemizin yol haritası belirlenecek. İklim Şurası sonrasında yeni düzenlemelerin eli kulağında olacak. Umarım ihtiyaçları olan teşvikleri alabilirler.

Uzun yıllardır konuşulan sürdürülebilirlik neden bugün bu kadar gündemimize girdi? Küresel ısınma ve iklim krizi mi insanların dikkatini çekti?

İklim değişikliği, çok etkili ve toplumsal yıkımları olan, insan kaynaklı bir kriz. Pandemi de çok zorlu, çok acı ama diğer taraftan insanlığın farklı bir bilince geçtiği bir dönem oldu, olmaya devam ediyor. En son Kasım ayında Glasgow'da yapılan 26. Dünya İklim Konferansı (COP26) çok dikkat çekti ve farkındalık biraz geç de olsa hızla yükseldi. İronik şekilde bir önceki hafta da dünya karbon emisyonlarının yüzde 78'inin sorumlusu olan gelişmiş 20 ülkenin katıldığı G20 zirvesi Roma'da gerçekleşmişti. Önemli birkaç bilgi paylaşayım; 80'e yakın ülke 2050'ye kadar karbon nötr olma taahhüdü verdi. En geç 2030'a kadar küresel ısınmayı azami 1,5 derecenin altında tutacak aksiyonların alınması hedefleniyor. Türkiye, Paris Anlaşmasını imzaladı. Çevre, Şehircilik Bakanlığının ismine İklim Değişikliği eklendi. İklim değişikliği süreci başlı başına ayrı bir hikâye ve tartışılacak çok yönü var.

Sürdürülebilirlik konusu okul ve eğitim programlarında yer alıyor mu?

MEB müfredatında, 2015'ten bu yana 7. veya 8. sınıflarda “çevre eğitimi” dersi haftada 2 saat seçmeli olarak yer alıyordu. 2021 yılı sonunda, Türkiye'nin Paris Anlaşması'na taraf olmasıyla Millî Eğitim Bakanlığı, bu eğitimin 2022-2023 eğitim öğretim yılından itibaren 6. ve 7. sınıflarda 1 saat, 8. sınıflarda ise 1 ya da 2 saat “çevre eğitimi ve iklim değişikliği” adı altında uygulanacağını duyurdu. Bu, iyi bir başlangıç ama yeterli değil bence. Oğlumun devam ettiği ortaokulda Sosyal Bilgiler dersinde Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nı incelediklerini biliyorum. Çocuk hakları gibi sosyal konularda da proje yaptığını hatırlıyorum. Bu çok önemli bir konu. Önümüzdeki sayılarda bu konuda uzman bir mezunumuzu bulsak da dünyadaki örnekleriyle ayrıntılı olarak anlatsa ne kadar güzel olur.

Sürdürülebilirlik konusunda önemli bir yükü sırtlanacak gibi görünen gençlere özellikle meslek seçimi açısından neler söylemek istersiniz?

Yeni nesil çok zeki. Bu zekalarını merak ederek, düşünerek, araştırarak

BİLİYOR MUSUN?

• Dünyada her yıl 7 milyon kişi hava kirliliği sebebiyle hayatını kaybediyor.

• Gelişmiş ülkelerde her yıl 680 milyar dolar değerinde yiyecek çöpe atılıyor. Bu rakam gelişmekte olan ülkelerde 310 milyar dolar. Hâlâ akşam yatağına aç giden insan sayısı 811 milyon kişi.

• Türkiye'de büyük çoğunluğunu kadınlarımızın oluşturduğu 9,5 milyon kişi hiçbir okul eğitimini tamamlamadı.

• Dünya genelinde erkeklerin 100 TL kazanmak için yaptığı işin ayısını kadınlar yaptığında 75 TL kazanıyor. Bu oran ülkemizde çok daha düşük.

• Dünyanın en zengin yüzde 10'u küresel gelirin yüzde 40'ına sahipken, en yoksul yüzde 10'u bu gelirin yalnızca yüzde 2'ine ulaşabiliyor.

geliştirmeleri çok önemli. Hızla gelişen teknolojiye ve dijitalleşmeye hemen uyum sağlıyorlar, fakat şahit olduğum kadarıyla büyük çoğunluğu sadece tüketici konumunda. Bu çok tehlikeli. Bugüne kadar düşünülene yeniden düşünen, hayal kuran, mevcudu geliştiren, yeni fikirler ve yeni teknoloji üreten, sabırlı ve dayanıklı bir nesle ihtiyacı var ülkemizin ve dünyanın. Hayat boyu eğitime ve öğrenime inanıyorum. Bunun, okul eğitimi olması şart değil. Genç arkadaşlarıma kendi öz değerlerine uygun sivil toplum örgütlerinde gönüllü olarak çalışmalarını, toplumsal ve çevresel projelerin içinde yer almalarını öneririm. Müthiş bir gelişim alanı. Fütüristler Derneğine katıldım kısa bir süre önce. Eğitim Koordinatörü sevgili Kazım Sarı'dan üniversitelerde Stratejik Uzgörü (Foresight) diye bir bölüm olduğunu öğrendim. Ciddi bir metodolojisi varmış. Bir de yeni mesleklerden veri analitiğini çok önemsiyorum; zira ölçülemeyen hiçbir şey yönetilemez.

Sürdürülebilirlik aslında sadece bir vizyon değil bir yaşam ve yönetim tarzı; siz özel hayatınızda bu anlamda neler yapıyorsunuz?

Sosyal anlamda kendime baktığımda, tamamıyla iş sağlığı ve güvenliğine, insan ve çalışma haklarına aykırı bir çalışma düzenim var açıkçası. Çevresel anlamda daha duyarlıyım. Evde uzun yıllardır cam ve kâğıt türevi atıkları diğer evsel atıklardan ayırırız. Enerji tasarruflu elektronik aletleri tercih ediyoruz. Su tüketiminde dikkatliyiz. Örneğin, oturduğumuz sitede en az su kullanan iki ev arasındayız. Bahçemizi damla sulama yöntemiyle ve gece suluyoruz. Benim arabama yok ve hatta kullanmıyorum. İyi bir planlama ve tek araba ile her işimizi halledebiliyoruz. Dört yıl önce, üyesi olduğum Buğday Derneğinin şehir bahçeciliği eğitimine katıldım. O günden beri mutfaktaki sebze atıklarıyla kompost yapıyorum. Müthiş zengin bir toprak oluşuyor ve bu toprakla minik bostanımızda yazlık-kışkık sebzeler yetiştiriyoruz. Bahçemizde zeytin, erik ve vişne ağacımız var. Kendi zeytinimizi kuruyoruz. Şehirde oturanlar balkonlarında yapabilirler. En güzel örneğini TAC'91 sevgili Zeynep Deniz yapıyor. Sürdürülebilir Öyküler'de onu da görürüz umarım. ☺